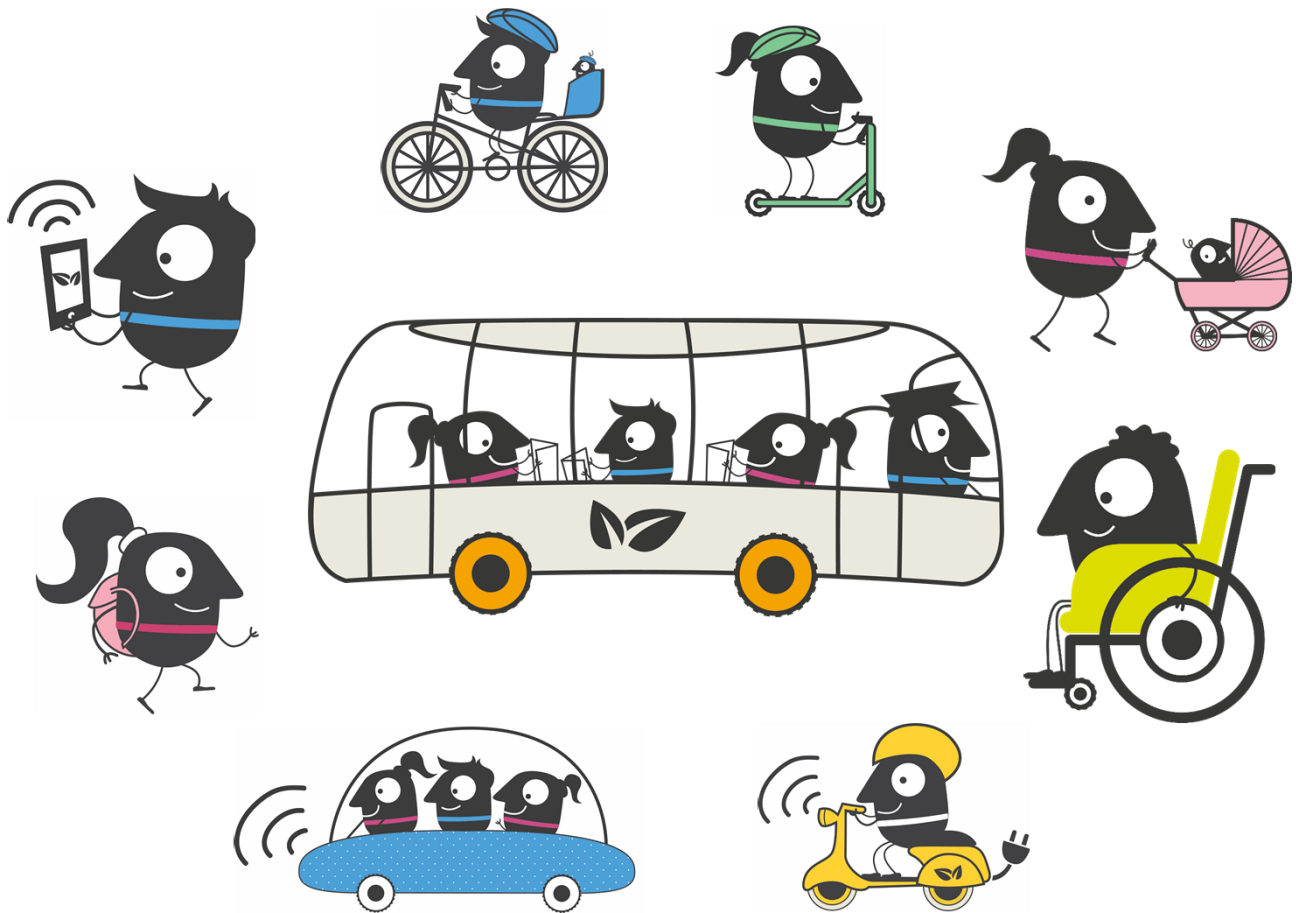

KATALOG AKTIVNOSTI

Splošno ozaveščevalne aktivnosti

Vključevanje lokalnega gospodarstva

Delavnice o trajnostni mobilnosti

Javna predstavitev in diskusija o izvajanju CPS

Promocijska kampanja

Javni prevoz

Promocijska kampanja in mobilnostno svetovanje

Organizacija dogodkov z uporabo javnega prevoza

Uvedba prevozov na klic

Spodbujanje aktivne mobilnosti

Pešbus

Peš kažipoti

Šolska ulica

Namesto parkiranja avtomobilov— kolesarska stojala

Popravljalnica koles

Javni prostor

Park(irni) dan

Otroci in javni prostor

Pogled bodočih strokovnjakov na javni prostor

Idejna zasnova preureditve okolice javne stavbe po principih TM + ulični festival na začasno zaprti ulici

1. SPLOŠNO OZAVEŠČEVALNE AKTIVNOSTI

A—VKLUČEVANJE LOKALNEGA GOSPODARSTVA V PROMOCIJSKE AKTIVNOSTI ETM 2020

Namen te aktivnosti je pritegniti čim večji krog lokalnih deležnikov tako javnega kot zasebnega sektorja k sodelovanju v ETM za promocijo hoje, kolesarjenja, javnega potniškega prometa in alternativnih oblik mobilnosti. Za celovito izvedbo promocijskih aktivnosti je pomembno, da program ponuja razne motivacijske spodbude v obliki nagrad in motivacijske dogodke, ki vključujejo najširši krog prebivalcev od najmlajših otrok v vrtcih do študentov, upokojencev, invalidov, idr.

K sodelovanju v promocijskih aktivnostih v obliki popustov ali drugih ugodnosti na storitve ali nakup blaga naj se povabi lokalne gospodarske subjekte, ki so zainteresirani za sodelovanje v ETM. Predvideva se vključitev lastnikov: športnih trgovin, fitnes klubov, trgovin za prodajo koles, gostinskih lokalov, storitve s področja wellnesa, popravila koles, javnega transporta, itd. V okviru tega se pripravi knjižica s kuponi popustov, ki jih občani unovčijo tekom ETM ali tudi po zaključku ETM, odvisno od dogovora.

Knjižica kuponov s popusti naj predstavlja nagrado, ki jo občani pridobijo ali na tekmovanju ali v okviru žreba, lahko tudi, če izpolnijo anketni vprašalnik odvisno od zasnove promocijskih aktivnosti. Poleg omenjene knjižice popustov se lahko podelijo tudi druge nagrade, ki so smiselno povezane z aktivnostjo. Nagradi oz. v žreb se vključi samo tiste občane, ki že večino časa uporabljajo eno od oblik trajnostne mobilnosti (kolo, hoja, javni prevoz).

Za celovito in občanom privlačno promocijo trajnostne mobilnost, naj občina pripravi program prireditev za različne ciljne skupine. K sodelovanju in kreativni zasnovi dogodkov naj povabi razna lokalna društva, dijaške in študentske organizacije, itd. Dogodki naj bodo dostopni širši javnosti ter smiselno povezani z vrsto mobilnosti. V nadaljevanju je opisanih nekaj možnosti glede na vrsto mobilnosti.

Kolesarjenje: organizacija dneva ali tedna »s kolesom v službo«; organizacija kolesarskega zajtrka; organizacija raznih tekmovanj za nagrade npr. »sam svoj mojster« (občani tekmujejo v hitrosti popravila kolesa npr. zračnice, itd.); organizacija tekmovanj »sestavi si svoje kolo« (občani sestavljajo in popravljajo zavržena ali stara kolesa, ki niso več v uporabi ter jih rekonstruirajo v uporabna na inovativen in zabaven način - pripravi se razstava teh koles); učenci, dijaki in študenti tekmujejo v pisanju kratkih zgodb npr. »dogodivščine kolesarja Jake«. Organizirajo se javni dogodki na prostem, stojnice za promocijo kolesarjenja, predstavitev električnih koles, demonstracije predelave koles v električna, varna vožnja otrok na kolesu, razni kvizi in nagradne igre za mimoidoče, itd.

Hoja: organizacija dneva ali tedna »peš v službo«; označitev smeri in časa hoje do izbranih točk v mestu; delitev letakov z zemljevidom pešpoti in sprehajalnih stez v mestu s prikazom varnih točk prečkanja, peš cone, itd; organizacija tekmovanja »peš po mestu« kjer občani zbirajo točke za vsako prehojeno pot; razna tekmovanja in kvizi za osnove in srednje šole, organizirana prostovoljna društva za pomoč in spremljanje pri hoji starejših in gibalno oviranih oseb, itd.

Javni prevoz: organizacija dneva ali tedna »z javnim prevozom v službo«; organizacija raznih prireditev in nagradnih iger na postajah in postajališčih; promocija javnega prevoza na spletni strani občine (npr. ustvarjen nov zavihek »Kako do nas« z voznimi redi javnega prevoza, grafična ponazoritev postajališč na karti, navedba prevoznikov, posodobitev informacijskih tabel, td.); priprava popustov in/ali posebnih nagrad za uporabnike javnega prevoza; razna tekmovanja srednjih in osnovnih šol na temo »javni potniški prevoz nekoč in danes«, itd.

Tematika izvedenih dogodkov ni strogo določena in je odvisna od kreativnih idej organizatorja oz. izvajalcev.

Nekatere od omenjenih aktivnosti lahko občina izvede v okviru ozaveščevalnega programa v obliki stojnic v mestu na najbolj obiskanih ulicah za promocijo trajnostne mobilnosti (uporabi se lahko tudi večji video prikazovalnik, predvajajo se vsebine iz področja trajnostne mobilnosti, zanimivi posnetki, dejstva, napovednik dogodkov, itd.). Prav tako lahko potekajo razne prireditve, tekmovanja, vključevanje mimoidočih v nagradne igre, kvize, itd. Program se lahko zaključi z zaključno prireditvijo kjer se podelijo nagrade, organizira se lahko tudi lokalni neprofitni kulturni dogodek npr. koncert, gledališka predstava.

Slika 1: Vključevanje lokalnega gospodarstva

Avtor: MZI

B – DELAVNICE O TRAJNOSTNI MOBILNOSTI ZA STAREJŠE »OSTANIMO MOBILNI«

Namen te aktivnosti je pritegniti čim več starejših občanov. Velja poudariti, da so starejši nad 65 let raznolika skupina prebivalcev, med katerimi so nekateri še zelo aktivni, drugi pa psihofizično nezmožni premagati že zelo kratke razdalje. Zato je potrebno za učinkovito upravljanje mobilnosti starejših uporabljati čim bolj pester nabor možnih spodbud, prilagojen različnim potrebam in zmožnostim starejših oseb.

Organizator oz. lokalni koordinator ETM v sodelovanju z društvi upokojevcev, območnimi enotami NIJZ ali Centrom za krepitev zdravja, lokalnimi SPV-ji ipd. organizira:

- delavnico (predstavitve, koordinacija, vodenje delavnice),
- zagotovi prostor za izvedbo delavnice z manjšim prigrizkom oz. kavo (bodite za zgled in udeležencem delavnic ponudite zdrave prigrizke, po možnosti iz pridelkov iz vašega lokalnega okolja) in nesladkane pijače (idealno vodo, nesladkan ledeni čaj) in
- razpošlje (oz. na krajevno običajen način objavi) vabila dogodka; pošlje sporočilo za medije.

Priporočamo, da izberete prostor, ki omogoča prihod na trajnosten način (peš, s kolesom in/ali avtobusom) ter da o tem (o možnostih prihoda peš, s kolesom – kje so parkirišča za kolesa, kje so postajališča, kateri avtobus vozi) obvestite udeležence ter jih spodbudite k uporabi le-teh načinov za prihod na delavnice.

Namen delavnic je prispevati k večji ozaveščenosti o pomenu trajnostne mobilnosti med starejšimi in jim predstaviti drugačne rešitve pri prevozu in organizaciji dnevnih poti ter koristi hoje za zdravje in dobro počutje, kot tudi širše družbene, gospodarske in okoljske koristi hoje, kolesarjenja in uporabe javnega prevoza.

V sodelovanju z lokalnimi društvi/zdravstvenimi domovi lahko organizirate znotraj delavnice različne aktivnosti npr. meritve krvnega tlaka, teste hoje, pripravite program telovadbe ali izberete drug dan za pohode, ogled kraja ipd. Povežite se z deležniki v svojem lokalnem okolju in skupaj načrtujte aktivnosti.

Sledi nekaj opisanih aktualnih vsebin/tem, ki jih lahko vključite v sklop delavnic:

Javni prevoz: Namen delavnice je preveriti / demonstrirati nakup vozovnice za javni prevoz in pogovor o alternativnih oblikah prevoza.

Linije in vozni redi avtobusov so se spremenili, prav tako način plačevanja voženj. Na delavnici se starostnikom poskuša približati uporabo javnega prevoza (kje dobiti informacije o voznem redu javnega prevoza), plačevanje s sodobnimi plačilnimi sredstvi in uporabo mobilnih aplikacij. Predstavi se jim tudi uporabo alternativnih oblik mobilnosti, predvsem sopotništva (npr. Prostofer, zavod Sopotnik, če občina to ima), lahko pripravite vozni red, da bo bolj jasno in čim bolj nazorno napisan (npr. večja pisava ipd.), saj vsi ne uporabljajo pametnih telefonov.

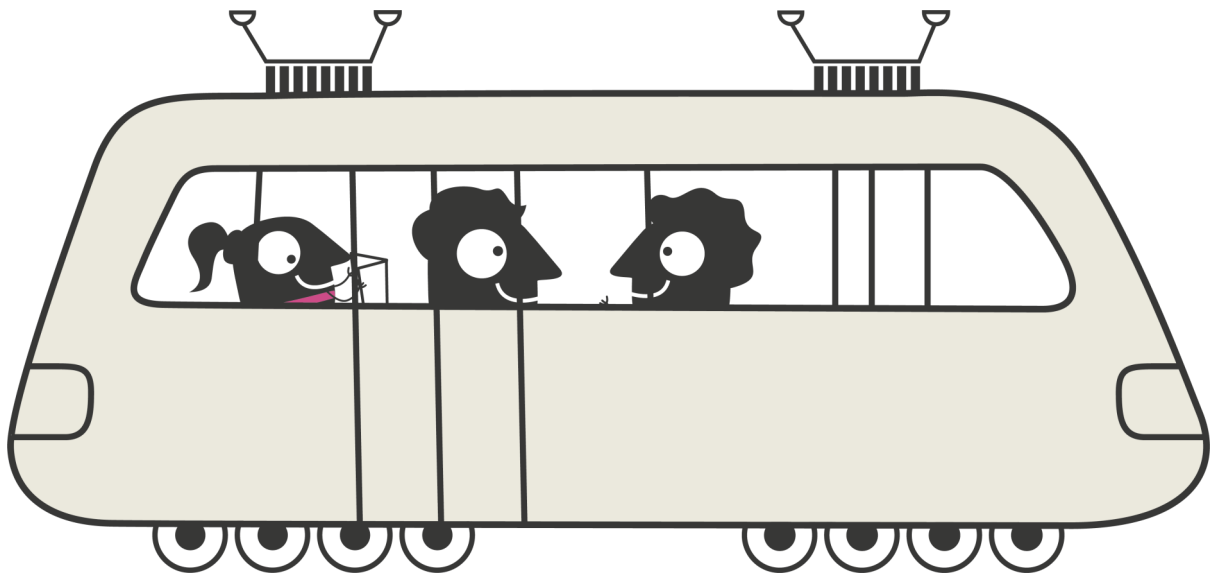
Če se bo delavnica izvajala v okolju, kjer je tema o uporabi javnega prevoza aktualna, predlagamo, da izvedete naslednjo vsebino:

Kako na avtobus/vlak

Nepoznavanje uporabe avtobusnega in železniškega načina prevoza je lahko vzrok, da se ga starejši ne poslužujejo.

Informacije o uporabi avtomatov za nakup vozovnic in branju voznih redov ter lokacijah postajališč javnega prevoza lahko pomagajo premagati odpor ali strah pred neznanim. Predlagamo, da se povežete z lokalnim avtobusnim prevoznikom ali Slovenskimi železnicami in jih povabite na delavnico, da oni predstavijo zgoraj omenjene vsebine ter če imajo morda kakšne upokojske popuste.

Vprašajte prisotne na delavnici, ali se kdo poslužuje javnega prevoza in ali bi bil pripravljen deliti svoje izkušnje z ostalimi sokrajani kot nekakšen tutor. Če da, se dogovorite za skupni »izlet« z javnim prevozom, morda na kavico v sosednji kraj ali ogled kakšne znamenitosti, sprehod v naravo ipd. Tutor naj da napotke o zbirnem mestu. Dobite se kakšnih 20 minut pred odhodom busa/vlaka (odvisno od števila udeležencev), da bo dovolj časa za nakup vozovnic in branje voznih redov.

Koliko stane naš avto in kaj so alternative?

Mnogo starejših se zanaša na lastne avtomobile, tudi ko to zanje ni več ne preprosto ne poceni – preprosto iz navade ali ker ne poznajo alternativ. Z izračunom dejanske cene in predlogom alternativ se populacija, ki sicer težko spreminja navade, hkrati pa jih zaradi slabših psihofizičnih ali finančnih zmožnosti vedno težje vzdržuje, pripravi k razmisleku. Alternative so lahko za starostnike cenovno ugodnejše, varnejše in manj stresne.

Slika 2: Koliko stane naš avto – učni list?

VRSTE STROŠKOV NAŠEGA AVTOMOBILA	EUR
Strošek nakupa osebnega avtomobila deljeno z 10 (če računamo, da bomo avto vozili 10 let)	
Strošek ob letni registraciji avtomobila (tehnični pregled, letna dajatev za uporabo cest); v pomoč pri izračunu vam je lahko naslednja povezava: https://www.amzs.si/storitve/pregledi-in-registracije/registracija-vozil/izracun-stroskov-registracije	
Strošek letnega zavarovanja avtomobila	
Strošek morebitnih popravil/servisov (približna ocena za 10 let – preračunano na eno leto)	
Strošek nakupa avtomobilskih gum, njihove menjave in hranjenja (preračunano na eno leto)	
Strošek letne vinjete	
Letni stroški parkiranja (parkirnina, garaža)	
Letni strošek goriva (ocena glede na prevožene kilometre v enem letu, povprečno porabo in ceno bencina)	
Morebitni drugi stroški (npr. Kazni za prometne prekrške, pranje avtomobila...)	
Vsi stroški našega avtomobila v enem letu ob predpostavki, da ga bomo vozili 10 let	Letni strošek avtomobila EUR = _____
Vsi stroški avtomobila v enem mesecu ob predpostavki, da ga bomo vozili 10 let	Mesečni strošek avtomobila EUR = _____
Vsi stroški avtomobila v enem dnevu ob predpostavki, da ga bomo vozili 10 let	Dnevni strošek avtomobila EUR = _____

Vir: <https://focus.si/kaj-delamo/programi/mobilnost/izracun-stroskov-avtomobila/>

Naredimo preprost izračun. V spodnjo tabelo vnesite stroške vašega avtomobila.

Seštejte vse stroške in dobili boste letni strošek vašega avtomobila. Nato delite znesek z 12 in dobili boste mesečne stroške za vaš avtomobil. Če delite letni strošek s 365, boste dobili dnevni strošek vašega avtomobila.

Po vseh izračunih razmislite, ali se vam zdi smotrno imeti več avtomobilov v enem gospodinjstvu oz. ali morda avtomobila sploh ne potrebujete. Če z avtom prevožene kilometre na letni ravni nadomestimo s trajnostnimi oblikami mobilnosti (hoja, kolesarjenja, uporaba javnega prevoza, deljenje avtomobila, souporaba avtomobila, prevozi na klic...) glede na možnosti, ki jih imamo, se bo naš strošek občutno zmanjšal. Pomembni so tudi ostali učinki, kot npr. zdravje (manj stresa, več gibanja), manj onesnaževanja zraka, manj prometnih nesreč in podobno.

Za primerjavo lahko dodamo še informacijo o povprečni letni oz mesečni plači, letni redni življenjski stroški ipd.

Spletni izračun stroškov avtomobila je dosegljiv na: <https://focus.si/kaj-delamo/programi/mobilnost/izracun-stroskov-avtomobila/>

Aktivna mobilnost: Namen delavnice je predstaviti aktivne oblike mobilnosti (peš, kolo) s posebnim poudarkom na zdravju.

Predstavite pozitivne lastnosti in učinke gibanja na zdravje, kako z malimi koraki prispevamo k boljšemu počutju. Spodbuditi udeležence, da razmišljajo o koristih trajnostne mobilnosti za zdravje in kako se varno gibati v prometu. S pomočjo redne telesne dejavnosti skozi celotno življenjsko obdobje lahko poskrbimo za svojo kondicijo in ohranjamo mišično maso in močne kosti.

Predstavite jim npr. dnevnik gibanja; ustvarijo lahko svoj dnevnik (npr. po tednih, saj si lahko tako beležijo kaj so naredili vsak dan posebej za svoje telo in zdravje). Dnevnik lahko služi kot motivacija vsakemu posamezniku. Starostniki se zavedajo pomena telesne dejavnosti za svoje zdravje, težje pa zberejo voljo, da so dejansko aktivni.

Hoja je v večini primerov priporočljiva oblika telesne dejavnosti, ki jim bo pomagala, da bodo ostali dobro telesno pripravljene in da njihovo zdravje z leti ne bo še bolj pešalo. Spodbuditi jih želimo, da hojo prepoznajo kot način druženja in kakovostnega preživljanja prostega časa s svojimi otroki in vnuki.

Tisti, ki bodo izpolnili dnevnik v celoti, lahko po zaključku npr. tedna, naredite zaključni dan in podelite priznanja, simbolne nagrade za aktiven teden.

Slika 3: Aktivna mobilnost

Avtorica: Vita Kontič

Varni v prometu: Namen delavnice je, da se z udeleženci pogovorimo o njihovi varnosti v prometu in o tem, kako in kdaj lahko poskrbijo za večjo varnost sebe in drugih udeležencev.

Cilji delavnice so:

- da se udeleženci zavedajo pomembnosti nošenja odsevnih teles, svetlih oblačil ter da domov odnesejo odsevnik, ki jih dejansko uporabljajo in ne podarjajo naprej.
- da se aktivirajo kot prostovoljci, ki varujejo mlajše otroke na poti v šolo in na prehodih, kjer je varnost otrok najbolj ogrožena
- da dobijo občutek, da lahko s svojimi predlogi za varnejšo infrastrukturo vplivajo na odločevalce, upravljalce cest in druge deležnike, ki jih pri načrtovanju infrastrukture tako prej slišijo.

Vprašajte prisotne na delavnici, ali se kdo poslužuje javnega prevoza in ali bi bil pripravljen deliti svoje izkušnje z ostalimi sokrajani kot nekakšen tutor. Če da, se dogovorite za skupni »izlet« z JPP, morda na kavico v sosednji kraj ali ogled kakšne znamenitosti, sprehod v naravo ipd. Tutor naj da napotke o zbirnem mestu. Dobite se kakšnih 20 minut pred odhodom busa/vlaka (odvisno od števila udeležencev), da bo dovolj časa za nakup vozovnic in branje voznih redov.

Starejši pomagajo drugim udeležencem v prometu (vnukom, otrokom)

Namen delavnice je predstaviti možnosti in prednosti sodelovanja pri organiziranem spremljanju npr. otrok v šolo z aktivnostmi Pešbusa oziroma Bicivlaka ter možnosti sodelovanja v šolski prometni službi.

PEŠBUS /BICIVLAK – veliko OŠ po Sloveniji organizira aktivnosti PEŠBUS (spremljana pot v šolo za otroke, ki še ne smejo sami v šolo ali je njihova pot manj varna). Preverite, ali se aktivnosti izvaja tudi na šoli, ki jo obiskujejo vaši vnuki, sosedje in se priključite aktivnosti kot SPREMLJEVALEC. Pomanjkanje spremljevalcev je tudi največkrat razlog, da se aktivnosti ne izvaja dolgoročneje, zato bo vaša pomoč še kako dobrodošla.

ŠOLSKA PROMETNA SLUŽBA – ob začetku šole veliko šol po Sloveniji organizira varovanje otrok na najbolj izpostavljenih prehodih v okolici šole. Usposobljen prostovoljec ima po zakonu možnost, da na prehodu ustavi promet in omogoči otrokom prečkanje ceste. Ta aktivnost zaradi pomanjkanja prostovoljcev počasi zamira, vendar je želja staršev in šol, da se jo ponovno obudi, morda tudi preko celega šolskega leta. Vprašajte na šoli, kako se lahko vključite kot individualno, lahko pa se pridružite aktivnostim lokalnih Svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ali kot člani Združenj šoferjev in avtomehaničnikov, ki šolsko prometno službo izvajajo že tradicionalno.

Sodelovanje prostovoljcev pri vodenju (npr. Pešbusa) je lahko odlična priložnost za medgeneracijsko povezovanje vseh starostnih skupin iz lokalnega okolja s šolo. Če se ne počutijo tako suverene, da bi vodili Pešbus, se pa lahko kot dodatni spremljevalec vključijo in tako naredijo nekaj za svoje zdravje in popestritev poti otrok v šolo.

Slika 4: Delavnica za starejše

Avtor: MZI

Urejenost infrastrukture in pogovor o problematičnih odsekih poti:

Namen delavnice je, da se z udeleženci pogovorimo o urejenosti peš in kolesarskih poti z vidika varnosti in udobnosti ter ugotovimo, kateri so problematični odseki na njihovih poteh.

Cilj delavnice je, da udeleženci oblikujejo predlog izboljšav in jih naslovijo na občino.

Pomembno je, da so starejši vključeni v družbo. S tem, ko na delavnici dobijo besedo, lahko upravljavec pridobi podatke o dejanskih problemih na terenu, občani pa dobijo občutek koristnosti in vključenosti. Po možnosti se taka delavnica vsaj delno izvede na terenu. Identificirajo se potrebe starejših po varnih in prijetnih vsakodnevnih poteh ter po morebitnih dodatnih zelenih površinah in urbani opreми ob peš in kolesarskih poteh ter na postajališčih javnega potniškega prometa.

Primeri vprašanj o varnosti v prometu, iskanju problematičnih odsekov površin za pešce / kolesarje ter o urejenosti peš in kolesarskih poteh, stanovanjskih ulicah in parkirišč v njihovem naselju:

Kje na vaših vsakodnevnih poteh se ne počutite varno? Zakaj?

Kje na vaši poti pogrešate oprijemala / ograjo, klančine, primerna stojala za kolesa, boljšo osvetlitev, senco, klopi, zelenico, drevo, pitnike vode? Kje bi uredili klančino? Kje zasadili novo drevo? Uredili novo zelenico? Postavili klopco? Kje v svojem naselju pogrešate zelene površine?

Koliko je do vašega najbližjega postajališča javnega prevoza (časovno in razdalja)?

Je postajališče za javni prevoz opremljeno? Pogrešate nadstrešek, klopco, koš za smeti, razsvetljava, vozni red?

Varnost in vremenske razmere: kaj bi potrebovali, da bi šli na pot tudi v slabših vremenskih razmerah (v dežju, snegu, poledici)?

Kateri predeli se vam zdijo lepo urejeni in bi se po njih lahko zgledovali?

Med najpogostejše ovire v grajenem okolju, ki tudi starejšim preprečujejo ali otežujejo hojo, sodijo:

- višinske razlike brez klančin ali s klančinami, ki so predolge, prestrme ali brez ročajev;
- stopnice brez ročajev;
- neustrezni robniki;
- predolge razdalje brez vmesne možnosti počitka, na primer klopi;
- neustrezno oblikovana urbana oprema, na primer neudobne klopi brez ročajev;
- prehodi za pešce, ki imajo predolge razdalje, slabo preglednost, kratek interval, nimajo vmesnega prometnega otoka, ali celo pomanjkanje prehodov za pešce;
- preozki pločniki in pločniki, ki jih zasedajo prometna oprema in signalizacija, parkirani avtomobili ali jih preraščajo neobrezane žive meje;
- pločniki z neustrezno oblikovanimi uvozi.

Tematika izvedenih dogodkov ni strogo določena in je odvisna od kreativnih idej organizatorja oz. izvajalca. Priporočila za izvedbo delavnic in metodologija posameznih tem, so dostopna tudi na spletni strani Slovenske platforme za trajnostno mobilnost:

http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/10/ETM18_01_priporočila-za-izvedbo-delavnice-2.pdf

C – JAVNA PREDSTAVITEV IN DISKUSIJA O IZVAJANJU CPS

Namen aktivnosti je, da v času ETM se pripravi dogodek, na katerem se predstavi namen in cilj CPS ter ukrepe in njihovo izvajanje.

Priprava Celostne prometne strategije za občino pomeni odločilen korak k uvajanju dolgoročnih in trajnostnih rešitev na področju urejanja prometa. Cilj strategije je vzpostavitev trajnostnega prometnega sistema, ki bo izboljšal pogoje bivanja in dela v občini. Prebivalcem in obiskovalcem bodo na voljo ugodni, za zdravje prijazni, varni in udobni načini mobilnosti, ki bodo vplivali na zdravje in počutje prebivalcev, na videz in privlačnost kraja ter izboljšali možnosti za uspešen razvoj. Javnosti se lahko predstavi posamezne elemente in dejavnosti procesa priprave Strategije iz smernic Trajnostna mobilnost za uspešno prihodnost ([Smernice za pripravo Celostne prometne strategije](#)).

Sledi strukturirana vodena diskusija o izvajanju ukrepov. Rezultati diskusije so usmeritev za nadaljnje delo na ravni občine.

Organizator delavnice razloži natančno, kaj se je do sedaj naredilo v okviru CPS v občini, pokaže slikovno gradivo izvedenih ukrepov in razloži; če je ukrep uspešno izveden, je doprinesel željene učinke ali pa bo potrebno v nadaljnje kaj spremeniti. Če kateri ukrepi niso bili izvedeni, se razloži in pove zakaj ne, kje je bil problem in skupaj z javnostjo poišče rešitev.

Javnost vključite tudi v diskusijo že narejenih ukrepov in naj povedo ali so že izvedeni ukrepi tudi iz njihovega pogleda doprinesli k občini in za prebivalce tisto, kar so pričakovali ali vidijo izboljšave.

D – PROMOCIJSKA KAMPANJA

Namen kampanje je ozaveščanje javnosti o pomenu trajnostne mobilnosti. Gre za pripravo in izvedbo promocijske kampanje za enega ali več trajnih ukrepov v občini. Kampanja je zasnovana tako, da spodbuja spreminjanje potovalnih navad zaradi novega ukrepa na ravni občine/regije.

V okviru kampanje pripravite različna promocijska gradiva (npr. brošure, letake, plakate), da s tem ozaveščate in spodbujate javnost o nastali spremembi v občini/regiji in katere pozitivne lastnosti bo točno določen ukrep prinesel za prebivalce.

Kadar je smiselno se lahko v sklopu kampanje vključi pomembne/prepoznavne osebe na ravni občine (npr. športnike, pevce, župana, ...).

Kako prikazati trajnostno mobilnost na ravni občine, se lahko izdelata različico fotografije, o obsegu prostora, ki ga potrebujemo za prevoz istega števila potnikov z avtomobilom, avtobusom, ali kolesom. K dogodku povabite (šole, vrtce, mešana skupino iz občine in npr. župana) ter prevoznika avtobusa. Določite velikost ene skupine (npr. 75 ljudi). V eni skupini morajo imeti vsi avtomobile, v drugi, tisti, ki so na avtobusu so lahko (npr. šolarji), tretja skupina pa kolesa (npr. šolarji s kolesarskim izpitom ali mešana skupina). Lahko pa ustvarite samo eno skupino, ki bo na vseh treh fotografijah le ena skupina. Odvisno od vašega koncepta fotografije. Zaprite določeno cesto/ulico in prikažite primerjavo, kot jo prikazuje spodnja fotografija ali fotografija na [povezavi](#). Izdelajte en skupni plakat/transparent vseh treh fotografij, objavite na različnih kanalih (npr. spletni strani občine, v brošuri ipd.), dodajte spremno besedilo in s tem vizualno prikažite prednosti in slabosti različnih prevoznih sredstev oz. s tem izvajate promocijo trajnostne mobilnosti.

Slika: 5: Koliko prostora in prevoznih sredstev potrebujemo za prevoz 75 ljudi?

Koliko prostora in prevoznih sredstev potrebujemo za prevoz 75 ljudi?

Primerjava potrebe po površini pri tekočem prometu (v m²)

60 avtomobilov

V vsakem avtomobilu je povprečno 1,25 osebe

2 avtobusa

Ob 60% zasedenosti se v vsakem avtobusu pelje med 30 in 40 ljudi

75 koles

V povprečju se vozi 1 oseba, majhni otroci se peljejo na vozičku, večji na lastnem kolesu

Vir: www.transalt.org

Vir: www.transalt.org

Promet ni samo velik onesnaževalec okolja, je tudi velik porabnik prostora.

Pričujoče fotografije nam lepo ilustrirajo, koliko prostora in prevoznih sredstev potrebujemo za prevoz 75 ljudi. V primeru, da se vsi ti ljudje peljejo z avtomobili, bo ulica videti takole, kot kaže prva fotografija.

Če gre teh 75 ljudi v avtobuse, bo slika že precej drugačna, še bolj pa se spremeni, če so ti ljudje na kolesih. Poraba prostora je sicer približno enaka, kot v drugem primeru, nimamo pa emisij in ljudje se ob opravljanju dnevne poti do službe, šole, trgovine, obiska zdravnika ali na primer nakupa zraven še rekreirajo.

Ker je prostor omejena dobrina, je potrebno z njim smotrno ravnati.

To pride še posebej do izraza v mestih, kjer so prometnice ujete med obstoječimi stavbami in drugimi ureditvami. Zato ne bomo rušili stavb, da bomo lahko uredili pločnike in kolesarske povezave, temveč je potrebno odvzeti nekaj prostora avtomobilom. Saj če želim imeti v mestih manj avtomobilov, jim moramo nameniti tudi manj prostora.

2. JAVNI PREVOZ

E – PROMOCIJSKA KAMPANJA IN MOBILNOSTNO SVETOVANJE

Ena od ovir na poti k večji uporabi javnega potniškega prometa je tudi nezadostna informiranost njegovih potencialnih uporabnikov. To oviro pomaga premostiti promocijska kampanja.

Namen kampanje je ponuditi občanom ključne informacije o javnem potniškem prometu v občini, jih s tem ozavestiti o njegovem obstoju in spodbuditi njegovo uporabo.

Izdelava zloženke

Ena od priporočljivih oblik kampanje je zloženska, ki se jo razdeli med vsa gospodinjstva v občini. Zloženska naj obsega ključne informacije o javnem potniškem prometu na izbranem območju: zemljevid linij in postajališč, režim plačevanja, cene enkratnih in terminskih vozovnic, spletne povezave do voznih redov, informacije o navezavi na druge potovalne načine (npr. sistem izposoje koles, P+R, možnost prevoza koles na avtobusih) in podobno. V zloženci je smiselno navesti tudi prednosti uporabe javnega prevoza v primerjavi z avtomobilom. Pri tem se je treba nasloniti tudi na glavne ovire, ki ljudi odvrtaajo od uporabe JPP-ja. Vse to mora biti predstavljeno jedrnato, sporočilno in vizualno privlačno.

Cilj je, da se vsebino zloženke postaviti tudi na občinsko spletno stran na vidno mesto v samostojnem zavijku in vsebino ustrezno prilagoditi mediju. V zelo velikih občinah je kampanjo smiselno izvesti na ravni izbrane četrtne skupnosti ali stanovanjske soseske, v kateri je prepoznan največji potencial za spremembo potovalnih navad. Kampanjo je mogoče zastaviti tudi ciljno, npr. za aktivno prebivalstvo (in ne za šolarje in upokojujence).

Kampanjo je mogoče oblikovati tudi na druge načine, na primer prek kratkih filmčkov, ki na izviren in duhovit način prikažejo prednosti uporabe javnega prevoza, in njihova promocija prek družbenih omrežij. V kampanjo je smiselno vključiti tudi prepoznavne obraze v občini, saj je znano, da zgledi vlečejo. Župan naj se, na primer, na delo vozi z javnim prevozom, s čimer bo k temu lažje in bolj prepričljivo spodbudil tudi občane. Podobno velja tudi za mestno oziroma občinsko upravo.

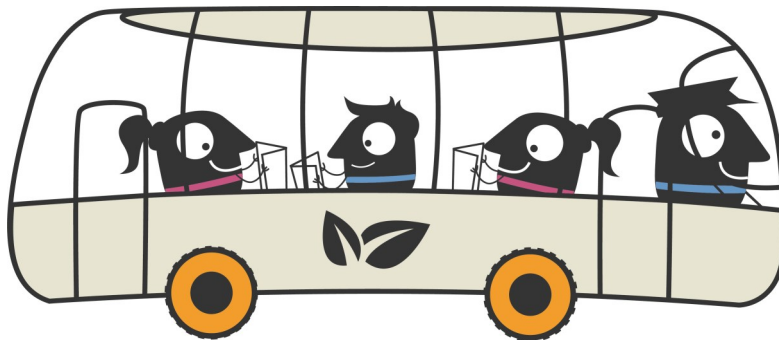
Izvedba kampanje je smiselna, če javni prevoz v občini dosega minimalne standarde (npr. zadovoljiva frekvenca voženj, vsaj osnovno omrežje linij, označena avtobusna postajališča). V nasprotnem primeru je smiselno najprej poskrbeti za sistemske in infrastrukturne ukrepe, po potrebi v dialogu z upravljavcem (Ministrstvom za infrastrukturo) in prevozniki.

F – ORGANIZACIJA DOGODKOV Z UPORABO JAVNEGA PREVOZA

Namen aktivnosti je promocija uporabe javnega prevoza z organizacijo dogodkov, v okviru katerih za premikanje med točkami ali za dostop do izhodišča ali za povratek s cilja na izhodišče uporabimo javni prevoz. Lahko gre za pohod, kolesarjenje, ekskurzijo z ogledom naravne in/ali kulturne dediščine, geocaching ali podobno. Pot naj bo zasnovana tako, da se pokaže prednost uporabe javnega potniškega prometa, na primer tako, da izhodišče in cilj dejavnosti nista na istem mestu.

Druga možnost je organizacija dodatne ponudbe javnega prevoza v primeru množične prireditve, ki se odvija v času evropskega tedna mobilnosti. Udeležencem prireditve skupaj z vstopnico ponudimo tudi vozovnico in informacijo o dodatni ponudbi javnega prevoza v času prireditve.

V času aktivnosti poleg gradiva z opisom poti in lokalne dediščine udeležencem podarimo promocijski material z lokalnimi voznimi redi, ponudimo jim dnevno ali tedensko integrirano vozovnico javnega potniškega prometa (IJPP) in podobno. V okviru spremljajoče promocijske kampanje izpostavimo predvsem priložnosti, ko je uporaba javnega prometa bolj učinkovita od osebne.

G – UVEDBA PREVOZOV NA KLIC

Namen aktivnosti je izboljšava dostopnosti do javnega potniškega prometa v lokalni skupnosti z uvedbo prevozov na klic.

V skladu z Zakonom o prevozih v cestnem prometu lahko lokalna skupnost izvaja in financira prevoze na klic. Lokalna skupnost na svojem območju podeli koncesijo ali pa prevoze organizira v okviru lokalne gospodarske javne službe. Za uvedbo prevozov na klic mora lokalna skupnost predhodno pridobiti dovoljenje organa JPP oziroma Ministrstva za infrastrukturo. Prevozi se lahko izvajajo na različne načine. V primeru bolj klasičnega pristopa se izvajajo po vnaprej določenem voznem redu, vendar le ob predhodni najavi s strani potencialnega potnika. Možni pa so tudi povsem prilagodljivi prevozi, kjer se tako čas kot relacija vožnje oblikujeta glede na prevozno potrebo potnika. Možne pa so tudi vmesne rešitve med prvo in drugo navedeno možnostjo. Ključno za uspešno delovanje prevozov na klic je učinkovit klicni center, ki ga lahko organizira prevoznik ali lokalna skupnost.

Cilj je, da so prevozi na klic integrirani z drugimi oblikami javnega potniškega prevoza, priporočljivo je izhodišče teh prevozov na osrednji železniški in avtobusni postaji. S temi prevozi tako rešujemo problem tako imenovane »zadnje milje«, to je povezave med pomembnejšimi železniškimi in/ali avtobusnimi postajališči s končnimi cilji potnikov. Priporočamo vključitev teh prevozov v sistem enotne vozovnice. Možno bi bilo tudi povezati šolske prevoze s prevozi na klic, obe storitvi bi lahko bile tudi predmet enotnega naročila oziroma koncesijske pogodbe.

V času tedna mobilnosti lahko lokalna skupnost te prevoze testno uvede, da preveri povpraševanje, lahko pa akcijo tudi nadgradi v trajen ukrep. Novo storitev se predstavi z ustrezno promocijsko kampanjo.

3. SPODBUJANJE AKTIVNE MOBILNOSTI

H – PEŠBUS

Aktivna pot v šolo pomeni, da gredo otroci v šolo in/ali iz šole peš, s kolesom ali skirojem. Pomembna je za zdravje, samostojnost in socialni razvoj otrok, saj zagotavlja minimalno priporočeno količino fizične aktivnosti in spodbuja vzgojo o prometni varnosti ter trajnostnem razvoju. Otroci, ki hodijo v šolo peš ali s kolesom, so bolj telesno pripravljene kot tisti, ki se vozijo. Dokazano je, da se taki otroci tudi sicer več gibljejo in med drugim lažje sledijo pouku.

Delež otrok, ki v šolo prihajajo na aktiven način je v nekaj desetletjih drastično upadel, hkrati se zmanjšuje tudi skupna količina gibanja med otroki, še vedno je prisoten problem debelosti in drugih bolezni, povezanih s spremenjenim življenjskim slogom. Zato je za populacijo osnovnošolskih otrok izrednega pomena, da pridobijo **dobre navade** tudi **na področju trajnostne mobilnosti**. Otroci so danes tudi manj samostojni in manj časa preživijo zunaj, kot so pred nekaj desetletji.

Poleg tega ima aktivna pot v šolo prednosti tudi za vse ostale, saj zmanjšuje prometno gnečo okrog šol in s tem povečuje prometno varnost in zmanjšuje motorni promet in s tem prispeva tudi k čistejšemu in bolj zdravemu okolju.

Za spodbujanje aktivne poti v šolo je smiselno izvajati več komplementarnih aktivnosti, med katerimi je hoja kot osnovna oblika mobilnosti lahko organizirana v obliki Pešbusa.

Pešbus je skupina šolskih otrok, ki gredo v šolo in /ali iz šole skupaj peš, po vnaprej določeni poti in ob dogovorjenem času, v spremstvu odraslih. Pešbusu se otroci pridružijo, ali ga zapustijo na dogovorjenih točkah – postajah. Taka navada je razširjena tudi drugod po svetu. V Veliki Britaniji in Združenih državah Amerike kot 'walking bus', v Italiji in Švici pa kot 'pedibus'. Pešbus se v Sloveniji od leta 2015 izvaja s podporo Ministrstva za zdravje RS, v obdobju med 2020-2022 v okviru programa Aktivno v šolo in zdravo mesto kot del prizadevanj Dober tek Slovenija za več gibanja in bolj zdravo prehrano. Že skoraj 100 slovenskih šol je spremljano obliko prihoda v šolo v obliki Pešbusa že organiziralo za obdobje enega ali dveh tednov, nekatere izmed njih tudi večkrat ali za daljša obdobja, tudi celo leto.

Prednost Pešbusa je v tem, da otroci pridobijo dodatno možnost, da je njihova pot v šolo aktivna, tudi če jim sicer starši to težje zagotovijo. S tem se več gibajo, več so zunaj, lažje razvijejo socialne veščine in samostojnost, bolje pa se seveda tudi znajdejo v prometu, kar prispeva k njihovi varnosti.

Sodelovanje prostovoljcev pri vodenju Pešbusa je lahko tudi odlična priložnost za medgeneracijsko povezovanje vseh starostnih skupin iz lokalnega okolja s šolo. Občine imajo vse več stroškov tudi z organizacijo in delovanjem šolskih prevozov, tudi kjer to ne bi bilo nujno zaradi same razdalje. Varno pot otrok v šolo je mogoče v določenih primerih zagotoviti tudi s Pešbusom, s čimer si lahko tudi občina dolgoročno zmanjšuje stroške. Čisto nazadnje pa imajo od tega nekaj koristi tudi starši, saj tako pridobijo nekaj dragocenega časa, ki ga lahko preživijo na aktiven način v družbi svojih otrok. Pešbusom, s čimer si lahko tudi občina dolgoročno zmanjšuje stroške. Čisto nazadnje pa imajo od tega nekaj koristi tudi starši, saj tako pridobijo nekaj dragocenega časa, ki ga lahko preživijo na aktiven način v družbi svojih otrok.

Za pripravo Pešbusa je potrebno izvesti nekaj pripravljanih aktivnostih, saj pri najmlajših udeležencih v prometu prihoda v šolo ne moremo prepustiti naključju. Treba je pripraviti gradiva za starše in otroke, preveriti varnost šolskih poti in načrtovati proge s postajami in voznimi redi ter jih označiti tudi na terenu. Za spremljanje otrok je treba poiskati prostovoljce ali najeti zunanje sodelavce (npr. študente pedagoške smeri oz. ostale primerne izvajalce) in jih usposobiti, usposobiti in ozavestiti pa je treba tudi učitelje. Pred izvedbo je treba zbrati prijave in seznam otrok sproti vzdrževati ter koordinirati spremljevalce Pešbusa in komunicirati s starši. Dobro je, če se izvede tudi anketa o načinu prihoda otrok v šolo. Za pripravo in izvajanje Pešbusa vam priporočamo uporabo podpornih gradiv (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfVtoZKTeqhr0fDV6FIHXb34iqAP6qCVcRPyHVXpRuz-e-OfA/viewform>) in materialov (table, vozovnice, nalepke itd.) iz programa Aktivno v šolo in zdravo mesto (<http://www.aktivnovsolo.si/pesbus/>) ter udeležbo na Usposabljanju za izvajanje Pešbusa in Bicivlaka, ki se izvajajo v okviru programa.

Uvedba Pešbusa na šolah v občini je lahko zelo dobrodošla popestritev aktivnosti Evropskega tedna mobilnosti, ki se ne omeji na en teden, ampak se lahko izvaja vse leto. Z uvedbo Pešbusa damo šolarjem dober zgled, da je trajnostna mobilnost zabavna, priročna in zdrava, da torej res ni nobene potrebe, da jih vedno in povsod vozijo starši z avtomobilom.

S strani občine, je pri izvajanju Pešbusa potrebno preveriti, če prijavljena šola že sodeluje v projektu Gremo peš! s kokoško Rozi. V primeru, da šola sodeluje pri projektu kokoška Rozi, se lahko aktivnosti iz projekta združijo s Pešbusom.

Slika 6: Pešbus

Avtor: MZI

I—PEŠ KAŽIPOTI

Postavitev Peš kažipotov na izbranih lokacijah v kraju je ukrep, ki z navedbo porabe časa in prehojenih korakov spodbuja k hoji po opravkih. Peš kažipoti se od običajnih razlikujejo v tem, da poleg smeri označujejo tudi čas hoje v minutah in število korakov do označene lokacije. Peš kažipot označuje za hojo varne in udobne poti. Na lokacijah, kjer se nahajajo kažipoti, se lahko doda tudi informativno tablo o koristi hoje za zdravje ter podatke o pozitivnih učinkih doseženega dnevnega števila korakov za človeka. Izvedba kažipotov je lahko z izdelavo talnih napisov ali z izdelavo tabel. Primer dobre prakse je dosegljiv na: <https://tedenmobilnosti.si/2019/galerija> - občina Kočevje.

Ljudje v vsakdanjem življenju vse manj hodimo. Podatki kažejo, da z avtom opravimo tudi zelo veliko poti, ki so res kratke in bi jih bilo enostavno opraviti peš. To je slabo za naše zdravje in za zdravje našega okolja.

Hkrati je to slabo za naše kraje, saj se po njih vozi več motornih vozil, kot bi bilo treba in ta vozila, ko so parkirana, zasedajo tudi veliko javnega prostora ob šolah, trgovinah, ustanovah in gostinskih lokalih. Izkušnje krajev, ki so se odločili omejiti vožnjo avtomobilov v središču kažejo, da se tudi njihovo gospodarstvo razvija hitreje odkar spodbujajo hojo in so urejeni po meri ljudi. Vse to so razlogi za to, da spodbujamo ljudi k hoji v vsakdanjem življenju.

Peš kažipot prebivalcem pokaže, kako blizu so pomembnejše lokacije v kraju. S tem, ko je ta informacija izražena v minutah, ljudem sporočimo, da gre za kratko pot, število potrebnih korakov pa ljudem sporoči še, kolikšen dnevni delež priporočenih korakov bodo opravili s hojo do označene lokacije. Temu poudarku bo namenjena tudi tabla, ki obvešča o koristnosti hoje v vsakdanjem življenju.

Smiselno je, da se v pripravo – oblikovanje in izvedbo – Peš kažipotov vključi lokalno gospodarstvo. S tem zagotovimo, da se v promocijo hoje investirana sredstva vrnejo lokalnemu okolju, hkrati pa tako zagotovimo, da kažipoti izražajo lokalno identiteto.

Aktivnost se izvede na občinskih cestah, v skladu z občinsko zakonodajo.

Slika 7: Peš kažipot v občini Kočevje

Vir: Evropski teden mobilnosti; <http://tedenmobilnosti.si/2019/galerija>

J – ŠOLSKA ULICA

Ukrep pomeni, da se v času prihoda in odhoda v šolo cesto pred šolo, ali izbrano ceste v okolici šole, zapre za avtomobilski promet ali pa se tega zelo omeji in upočasni. Na tak način se onemogoči dostop do šolske stavbe z osebnim avtomobilom, otrokom pa se omogoči varen in udoben samostojen dostop do šole. Hkrati se s tem ukrepom ozavešča uporabnike prostora in udeležence v prometu o pomenu prostora v okolici šole za otroke, z umikom avtomobilov otroci pridobijo varen prostor za druženje pred šolo.

Pogosta težava šol je, da je prostor pred šolo v jutranji in popoldanski konici prepoln prometa – avtomobilov, ki pripeljejo otroke v šolo. Največje žrtve tega so otroci, tisti, ki hodijo samostojno hodijo in kolesarijo v šolo in tisti, ki bi si to želeli, pa jim starši tega ne dovolijo, ker jih skrbi za njihovo varnost. Zgoščen promet v neposredni okolici šole otroke na cesti fizično ogroža, močno pa onesnažuje tudi zrak, ki ga dihalo.

Cilj je, da se vožnjo avtomobilov v neposredni okolici šole omeji in otrokom omogoči kar najbolj varno pot v šolo.

Ukrep šola izvede v sodelovanju z občino tako, da se najprej ustrezno pripravi in napove spremembo prometnega režima, nato pa glede na lokalne okoliščine in dogovorjene rešitve izvede časovno omejeno, ali trajno omejitev, avtomobilskega prometa. Izvedba s fizičnimi ovirami in ustreznimi znaki omeji promet vozil v okolici šole in omogoča varen in udoben peš dostop do šole.

Ukrepe zapiranja dopolnjujejo tudi postaje *Poljubi in odpelji*, ki jih šola določi skupaj z otroki, starši in občino. Na teh postajah starši odložijo otroke iz vodil in otroci pot v šolo nadaljujejo aktivno del vsakdanje poti, tudi če so jih starši primorani voziti v šolo z avtomobilom. Pomembno je, da se ukrep staršem predstavi na roditeljskih sestankih in v obliki zloženke. Smiselno je ukrep predstaviti tudi v občinskem glasilu ali drugih medijih.

Ukrep se lahko uvede poskusno v času ETM. Če se ukrep izkaže kot smiseln, se z izvajanjem nadaljuje tudi kasneje. Pri oceni smiselnosti ukrepa se poseben poudarek nameni preverjanju mnenja otrok o rešitvi, saj so oni ključni koristniki rešitve. Ukrep je možno smiselno povezati z igro Kokoška Rozi in z izvajanjem Pešbusa. Pomembno je, da učitelji in osebje šole sodelujejo, ter v času zapore vozila parkirajo drugje oziroma se v šolo pripeljejo / odpeljejo tako, da ne motijo zapore.

V času zapore je prostor pred šolo smiselno nameniti druženju otrok, šolskemu bazarju ali izvesti kulturni ali izobraževalni program, saj se tako izpostavi uporabni potencial tega prostora. Za ta namen se lahko prostor tudi preuredi, opremi z znaki, poriše ali barvno označi.

Primeri dobrih praks so dosegljivi na: <http://www.osicljutomer.si/files/2016/02/VARNA-POT-V-%C5%A0OLO-IN-%C5%A0OLSKI-PREVOZI.pdf>, <https://www.wienzufuss.at/schulstrasse/>

Slika 8: Tabla poljubi in odpelji

Vir:

IPOP;

<https://ipop.si/2019/05/05/poljubi-in-odpelji-aktivno-v-solo-za-vse/>

K – NAMESTO PARKIRANIH AVTOMOBILOV KOLESARSKA STOJALA

Za čas ETM se na izbrana javna avtomobilska parkirišča postavi stojala za parkiranje koles. Ukrep nadomešča avtomobilska parkirišča s kolesarskimi. Uvajati ga je smiselno ob ustanovah, ki imajo težave s pomanjkanjem kolesarskih parkirišč, na primer knjižnice, kinematografi, večji zaposlovalci. S tem ukrepom se tudi pokaže, koliko prostora zasedejo parkirani avtomobil v primerjavi s parkiranimi kolesi.

Pogosta ovira pri spreminjanju potovalnih navad je prevelika in preveč udobna dostopnost avtomobilskih parkirišč na eni strani, in pomanjkanje naslonov za kolesa na drugi. Hkrati ni neobičajno, da se kolesarske naslone namesti na pločnik ali prostor, ki je sicer namenjen pešcem, medtem ko površina namenjena avtomobilom ostane nespremenjena. Nadomeščanje avtomobilskih parkirišč s kolesarskimi naenkrat zmanjšuje število parkirišč za avtomobile in povečuje število naslonov za kolesa.

Smiselno je, da so nasloni povezani v nekakšno skupno stojalo, ki je primerne dimenzije za namestitev na avtomobilskemu parkirišču in ga je moč preseliti. Tako lahko občina isti naslon uporabi na več lokacijah na ravni testiranja. V primeru, da je to uspešno, občina nato namesti stalne naslone.

V izbor lokacij se lahko vključi lokalno skupnost, ki preko e orodja izbere, kje bi si želeli več naslonov za kolesa. Predloge pa lahko vnesejo tudi ustanove, ki bi si želele zmanjšati delež prihodov z avtomobilom in povečati delež prihodov s kolesom. Za modul naslonov se lahko izvede natečaj ali pa se ga oblikuje in / ali izvede v sodelovanju z lokalnimi podjetniškimi inkubatorji in / ali obrtniki.

L – POPRAVLJALNICA KOLES

V času ETM se organizira popravljalnica koles, ki deluje po načelu »učenja skozi prakso – ang. *learning by doing*«. Popravljalnica je organizirana v javno dostopnem prostoru z namenom, da se ljudje naučijo preprostejših popravil koles.

Kolesa so sicer precej preproste naprave, ki pa se vseeno lahko pokvarijo, poleg tega pa jih je treba vzdrževati. S tem, ko spodbujamo kolesarjenje, širimo krog ljudi, ki se vozijo s kolesi. Mnogi nimajo veččin popraviljanja koles. V takih primerih lahko enostavna okvara kolesa povzroči, da človek več dni, tednov, ko ima kolo na servisu, za vsakdanja potovanja namesto kolesa uporablja avtomobil.

Popravljalnica koles se organizira en ali več dni na javno dostopnem mestu. Serviser, ki je opremljen z orodjem in najpogosteje potrebovanimi rezervnimi deli sprejema kolesa na servis. Nato serviser lastniku kolesa pomaga, da si lastnik kolo popravi sam - vsaj v večjem delu. Tovrstni servis je namenjen preprostejšim popravilom, ki ne vključujejo dragih rezervnih delov (zamenjava špice, polnjenje gum, centriranje koles, nastavitve zavor, ipd.). Če popravilo zahteva dražji rezervni del, serviser lastniku posreduje podatke, ki jih ta potrebuje za samostojen nakup – na primer dimenzija plašča za kolo.

Smiselno je angažirati lokalnega serviserja koles, ki nato nekaj dni vodi popravljalnico koles. Čas delovanja popravjalnice mora biti javno objavljen. Popravljalnico je treba promovirati in oglaševati. Ukrep se lahko poveže z izvajanjem kolesarskega izpita v šolah.

4. JAVNI PROSTOR

M - PARKIRNI DAN

Park(irni) dan je dogodek, kjer občani ter lokalne interesne skupine sodelujejo pri pripravi začasne preureditve parkirnih mest v začasne javne površine. Posamezna parkirna mesta se preuredijo v začasen javni park oz. začasen javni prostor, na katerem se lahko izvaja vnaprej pripravljen program. Tovrstna dejavnost pomeni novo obliko rabe začasnih javnih površin v naseljih. Pri dejavnostih park(irnega) dneva gre za prevod in prenos mednarodno ustaljene prakse »park(ing) day« v Slovenijo, pri čemer je potrebno upoštevati tudi načela izvirnega gibanja (<http://parkingday.org/>, http://parkingday.org/src/Parking_Day_License.pdf).

Namen park(irnega) dneva je opozoriti na pomembnost nezazidanih površin oz. nezaparkiranih površin in zelenega javnega prostora v mestnem okolju. Zelene javne površine prispevajo k kakovosti zunanjega zraka, zmanjševanju vročine poleti, polepšajo okolico in izboljšajo kvaliteto življenja v mestih. Cilj je pritegniti čim večje število prebivalcev k uporabi javnega prostora, ki ga sicer zasedajo avtomobili na drugačen način in k udeležbi na dogodkih, ki bodo potekali na teh površinah.

Slika 9: Park(ing) dan v občini Trebnje

Vir: Evropski teden mobilnosti; <http://tedenmobilnosti.si/2019/galerija>

Parkirne površine se preuredi na način, da spominjajo na park, delujejo kot javni prostor in/ali omogočajo izvedbo raznih dogodkov kot so: kulturni (razne igre – ulični teater, pevski in plesni nastopi, razstave, itd.), športni (aerobika na prostem, razne igre in tekmovanja za nagrade, itd.), javne brezplačne storitve (popravilo koles, svetovanje o zdravi prehrani, itd.), ekološke izmenjevalnice, demonstracije, itd. Možne so tudi ureditve, ki zgolj omogočajo posedanje in druženje, na primer pred šolami, v bližini trgovin ali lokalov. Preureditve sočasne narave, trajati morajo vsaj skozi celoten ETM, zaželeno pa je, da ureditve ostanejo aktivne tudi dlje časa.

Tematika izvedenih dogodkov ni strogo določena in je odvisna od kreativnih idej organizatorja oz. izvajalcev ter skladna z namenom dogodka.

N – OTROCI IN JAVNI PROSTOR

Z izobraževanjem in uvajanjem trajnostne mobilnosti je potrebno pričeti čim bolj zgodaj v razvoju otrok. Zagotavljanje varnega in privlačnega javnega prostora za otroke predstavlja pridobitev za celo mesto in za vse uporabnike. Delavnice z otroki omogočajo, da odločevalci in prebivalci spremenijo način dojemanja javnega prostora in olajšajo diskusijo glede novih prometnih in prostorskih ureditev.

Namen delavnic z otroki je identifikacija kvalitetnih prostorov, ki jih lahko preuredimo v javni prostor, ter opredelitev načina vzpostavitve in ureditve javnih prostorov po željah in potrebah otrok. V ospredju je iskanje varnih in privlačnih rešitev urejanja javnega prostora, ki je na koncu dostopen in privlačen za vse.

Delavnice z otroki organiziramo s sprehodi in beleženjem kako otroci doživljajo obstoječe stanje, kje vidijo težave in nevarnosti in kaj jim je všeč. Na podlagi zbranih podatkov organiziramo delavnice o tem, kako bi otroci želeli, da je prostor urejen v prihodnje, kaj je potrebno spremeniti, kaj dodati in kaj odvzeti. Otroci lahko veliko prispevajo tudi k razvoju širše vizije razvoja prostora, saj bodo rešitve, ki jih načrtujemo zdaj, najbolj vplivale na njihovo uporabo prostora.

Pogosto se delavnice z otroki kombinirajo z drugimi aktivnostmi, kot sočasne preureditve in parkirni dnevi. Obnese se tudi kombinacija delavnice s pešbusom. Lokacija delavnic je v tem primeru na terenu, kar da delavnici dodano vrednost. Zelo dobrodošla je aktivna vključenost občine v izvedbo, v kolikor je med pobudami na delavnici mogoče vsaj kakšno realizirati, ali obljubiti realizacijo (in jo izvesti do konca šolskega leta) se s tem mladim da jasno sporočilo, da je sprememba mogoča, da jih nekdo posluša in da se aktivno državljanstvo izplača!

Uspešen dodatek aktivnosti je lahko ogled prostora izven neposredne okolice, ki jo otroci poznajo. Organiziramo lahko na primer, da otroci dveh sosednjih šol opravijo pregled stanja na sosednjem šolskem okolišu in o tem izmenjajo izkušnje. Za boljšo motivacijo otrok je dobra oblika tudi delavnica s skiroji.

Rezultati delavnic z otroki naj bodo podlaga za delo z ostalimi skupinami, deležniki. Ukrepi, ki jih predlagajo otroci, naj se vključijo tudi v nabor ukrepov, ki so obravnavani pri pripravi / novelaciji CPS.

O – POGLED BODOČIH STROKOVNJAKOV NA JAVNI PROSTOR

ETM je priložnost za vključevanje bodoče strokovne javnosti v reševanje izzivov prometa in javnega prostora v občini. Pri načrtovanju javnega prostora je smiselna organizacija študentskih delavnic na to temo. Vključijo se lahko različne fakultete, ki se ukvarjajo z načrtovanjem in urejanjem prostora.

Delavnico s študenti organiziramo z namenom iskanja različnih možnosti (pre)ureditve javnega prostora, s katerimi lahko javnost in odločevalce prepričajo k smiselnosti preureditve prostora. Delo s študenti omogoča preveritve široke palete možnih rešitev in programov, tudi tistih najbolj radikalnih.

Delavnice organiziramo vsaj pol leta pred ETM, da omogočimo dovolj časa, da se rešitve razstavijo in o njih razpravljajo v tednu mobilnosti. Občina skupaj z mentorji poišče ciljna območja urejanja, lahko pa tudi to nalogo prepusti študentom.

Možni sta se dve vrsti delavnic:

s študenti, ki pridejo iz drugega okolja (npr. študentje urbanizma, ki pridejo na delavnico, prispeva-
jo nov pogled in sveže rešitve)

Delavnice z domačimi študenti različnih strok, ki se vrnejo v domač kraj in prispevajo različne po-
glede različnih strok.

Rezultati delavnic z študenti naj bodo podlaga za delo z ostalimi skupinami, deležniki. Ukrepi, ki jih predla-
gajo, naj se vključijo tudi v nabor ukrepov, ki so obravnavani pri pripravi / novelaciji CPS.

P – IDEJNA ZASNOVA PREUREDTVE OKOLICE JAVNE STAVBE PO PRINCIPIH TM + ULIČNI FESTIVAL NA ZAČASNO ZAPRTI ULICI

Namen te aktivnosti je organizirati delavnico z občani in z lokalnimi interesnimi skupinami na temo preu-
reditve določene ulice ali okolice šole z namenom umirjanja prometa in izboljšanja razmer za pešce / ko-
lesarje / lokalno prebivalstvo.

Na delavnici je potrebno najprej predstaviti pomen trajnostne mobilnosti. Za lažje razumevanje se pred-
stavijo že narejene dobre prakse v Sloveniji ali v tujini in glede na specifično situacijo v občini, občani pre-
dlagajo, kaj bi naredili oz. spremenili v okolici določene stavbe, na določeni ulici, da bi umirili promet ter
naredili lokacijo bolj atraktivno za prebivalstvo (npr. trajna preureditev površine s klopmi in dekoracija z
zelenjem/drevesi, spremeniti parkirna mesta v površine za stojala za kolesa ali parkirno mesto preurediti
z naravnimi materiali ipd.).

Delavnica lahko poteka na ustvarjalen način, tako da občani izdelajo preprosto maketo, narišejo ali poda-
jo samo idejne zasnove na plakat, kako bi spremenili določeno ulico / cesto / okolico. Izbrano zasnovo
prenesemo nato na izbran prostor, kjer se to realizira in naredi uporabno za občane ali obiskovalce.

Organizator zagotovi ves material za izvedbo preureditve ulice / parkirnega prostora / ceste v času ulične-
ga festivala.

Slika 10: Ulični festival v Mestni občini Koper

Vir: Evropski teden mobilnosti MOK; <http://www.etmkoper.si/osrednji-dogodek-etm.html>

Na teh območjih se lahko izvaja že vnaprej pripravljen program:

- možnost branja knjig,
- mini tržnica z lokalnimi dobrotami / pogostitev / promocija lokalnih izdelkov,
- kulturne prireditve (otroške predstave, predstave za odrasle, ulični koncert, razstave ...) in
- kolesarski zajtrk ipd.

Tematika izvedenih dogodkov ni strogo določena in je odvisna od kreativnih idej organizatorja oz. izvajalcev ter skladna z namenom dogodka. Dogodki naj bodo prilagojeni ciljni publiki in lokalni kulturi. V načrtovanje in izvedbo je treba vključevati lokalne interesne skupine, kot so npr. nevladne organizacije, skupine prebivalcev ali lastniki / najemniki lokalov v ulici. Na isti dan lahko zaporedno poteka več različnih dogodkov, ki so časovno prilagojeni glede na ciljne skupine, npr. lutkovna predstava/razstava v dopoldanskem času, zabavni program v popoldanskem času, itd

Možne so tudi ureditve, ki zgolj omogočajo posedanje in druženje, na primer pred šolami, v bližini trgovin ali lokalov.

Preureditve so začasne narave, trajati morajo vsaj celoten ETM, zaželeno pa je, da ureditve ostanejo aktivne tudi dlje časa

Namen tega je, da občani začutijo, kako bi bilo, če bi zgoraj naštete prostore resnično spremenili in naredili prijazne ljudem in ne motornemu prometu.

Opis primera:

Umetniški projekt »Ocvetličimo/ozelenimo ulico trge« z barvanjem prometnih površin ali nameščanjem korit/začasne zasaditve v času zapor, ki se zaključi na dan brez avtomobila z javno prireditvijo, na katero se povabi občane, učence, zbor, da zapojejo pesem na temo TM. Primer: si lahko ogledate na naslednji povezavi <https://ipop.si/ulicni-festival-koseze/> ali <https://ipop.si/2016/09/16/ulicni-festival-ozivimo-vodnikovo/> ali <https://ipop.si/festival-hoje/>.

Zelene javne površine polepšajo okolico in izboljšajo kvaliteto življenja v mestih.

Slika 11: Dan brez avtomobila v občini Kamnik

Vir: Evropski teden mobilnosti; <http://tedenmobilnosti.si/2019/galerija>